

บันทึก

เรื่อง การจดทะเบียนรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม
(การให้ความยินยอมในการจดทะเบียนตามมาตรา ๒๐ มาตรา ๒๗
แห่งพระราชบัญญัติการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม พ.ศ. ๒๕๒๒ และ
มาตรา ๒๒ แห่งพระราชบัญญัติจดทะเบียนครอบครัว พุทธศักราช ๒๔๗๘)

กระทรวงมหาดไทยได้มีหนังสือ ที่ มท.๐๓๑๓/๑๘๒๒๕ ลงวันที่ ๑๕ ธันวาคม ๒๕๖๕ ถึงสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ความว่า เนื่องจากกระทรวงมหาดไทยได้รับข้อหารือของจังหวัดประจวบคีรีขันธ์เกี่ยวกับการจดทะเบียนรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม กรณีที่ผู้ร้องขอจดทะเบียน (ผู้รับบุตรบุญธรรม) ได้ดำเนินการตามขั้นตอนก่อนการจดทะเบียนตามพระราชบัญญัติการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม พ.ศ. ๒๕๒๒ เป็นที่เรียบร้อยแล้ว และได้นำหลักฐานการอนุมัติของคณะกรรมการการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมมาแสดงและร้องขอจดทะเบียนต่อทางอำเภอ โดยที่บิดามารดาหรือผู้ปกครองของเด็กไม่ได้ไปให้ความยินยอมในการจดทะเบียนตามมาตรา ๒๒ แห่งพระราชบัญญัติจดทะเบียนครอบครัว พุทธศักราช ๒๔๗๘ ด้วย เพราะถือว่าได้ไปให้ความยินยอมไว้แล้วตามแบบ บธ.๕ (หนังสือแสดงความยินยอมของผู้มีอำนาจให้ความยินยอมตามกฎหมาย) ในขณะที่ยื่นคำขอรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมตามมาตรา ๒๐ และมาตรา ๒๗ วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม พ.ศ. ๒๕๒๒ แล้ว ทางอำเภอปฏิเสธที่จะรับจดทะเบียนให้ เพราะบิดามารดาหรือผู้ปกครองของเด็กไม่ได้มาให้ความยินยอมในขณะจดทะเบียนในเรื่องนี้ทางจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เห็นว่าอำเภอสามารถดำเนินการรับจดทะเบียนให้ได้ จึงได้หารือแนวทางปฏิบัติไปยังกระทรวงมหาดไทย

กระทรวงมหาดไทยพิจารณาแล้วเห็นว่ากรณีนี้เป็นเรื่องของการปฏิบัติการให้เป็นไปตามกฎหมายคนละฉบับจึงต้องปฏิบัติการให้เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยการนั้น กระทรวงมหาดไทยจึงได้มีหนังสือ ที่ มท.๐๓๑๓/ว.๗๘๐ ลงวันที่ ๑๖ กรกฎาคม ๒๕๖๕ สั่งการให้สำนักทะเบียนต่างๆ ปฏิบัติให้เป็นไปตามมาตรา ๒๒ แห่งพระราชบัญญัติจดทะเบียนครอบครัว พุทธศักราช ๒๔๗๘ แต่จังหวัดนครราชสีมาได้มีหนังสือขอให้ทบทวนทางปฏิบัติดังกล่าวอีกครั้งหนึ่ง เนื่องจากเห็นว่า การให้ความยินยอมของผู้มีอำนาจให้ความยินยอมตามกฎหมายที่ยื่นตามมาตรา ๒๐ แห่งพระราชบัญญัติ การรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม พ.ศ. ๒๕๒๒ เป็นการให้ความยินยอมในการจดทะเบียนด้วย จึงไม่จำเป็นต้องได้รับความยินยอมใหม่ กระทรวงมหาดไทยจึงขอหารือปัญหาดังกล่าวเพื่อกำหนดแนวทางปฏิบัติที่ถูกต้องเกี่ยวกับเรื่องการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมต่อไป

คณะกรรมการกฤษฎีกา (กรรมการร่างกฎหมาย คณะที่ ๕) ได้พิจารณา

ปัญหาดังกล่าวและได้ฟังคำชี้แจงจากผู้แทนกระทรวงมหาดไทย (กรมการปกครองและกรมประชาสงเคราะห์) แล้ว มีความเห็นดังนี้

ตามพระราชบัญญัติการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม พ.ศ. ๒๕๒๒ ได้กำหนดวิธีการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมไว้ในมาตรา ๑๙^๑ มาตรา ๒๐^๒ มาตรา ๒๓^๓ และมาตรา ๒๗^๔ ให้ผู้ประสงค์จะขอรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมยื่นคำขอพร้อมทั้งหนังสือแสดงความยินยอมของผู้มีอำนาจให้ความยินยอมในการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมต่ออธิบดีกรมประชาสงเคราะห์ หรือผู้ว่าราชการจังหวัดแล้วแต่กรณี เพื่อทดลองเลี้ยงดูเด็กก่อนที่จะรับเป็นบุตรบุญธรรม เมื่อได้ทดลองเลี้ยงดูเด็กแล้ว หากปรากฏว่าผู้ขอรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมนั้นเหมาะสมที่จะรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม และคณะกรรมการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมได้อนุมัติแล้ว ให้ดำเนินการจดทะเบียนรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมได้ตามกฎหมายว่าด้วยการนั้น ซึ่งตามพระราชบัญญัติจดทะเบียนครอบครัว พุทธศักราช ๒๔๗๘ นั้น

ในการจดทะเบียนรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมตามมาตรา ๒๒^๕ ผู้ประสงค์จะขอรับ

^๑ มาตรา ๑๙ การรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมต้องมีการทดลองเลี้ยงดูและได้รับอนุมัติให้รับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมตามบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัตินี้

ฯลฯ

ฯลฯ

^๒ มาตรา ๒๐ ผู้ใดประสงค์จะขอรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม ให้ยื่นคำขอพร้อมทั้งหนังสือแสดงความยินยอมของบุคคลผู้มีอำนาจให้ความยินยอมในการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมตามกฎหมาย ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขที่กำหนดในกฎกระทรวง

ในกรณีที่ผู้ยื่นคำขอมิมีภูมิลำเนาในกรุงเทพมหานครหรือต่างประเทศให้ยื่นต่ออธิบดี ส่วนในจังหวัดอื่นให้ยื่นต่อผู้ว่าราชการจังหวัด

^๓ มาตรา ๒๓ เมื่ออธิบดีหรือผู้ว่าราชการจังหวัดมีคำสั่งให้ทดลองเลี้ยงดูเด็กให้ผู้ขอรับเด็กรับมอบเด็กที่จะรับเป็นบุตรบุญธรรมไปทดลองเลี้ยงดูได้

การทดลองเลี้ยงดูต้องมีระยะเวลาไม่น้อยกว่าหกเดือน

หลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขในการทดลองเลี้ยงดูให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

^๔ มาตรา ๒๗ เมื่อได้มีการทดลองเลี้ยงดูครบกำหนดแล้วปรากฏว่า ผู้ขอรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมเหมาะสมที่จะรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม และคณะกรรมการสั่งอนุมัติให้รับเด็กเป็นบุตรให้ดำเนินการจดทะเบียนรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมได้ตามกฎหมายว่าด้วยการนั้น

เพื่อประโยชน์ในการดำเนินการขอจดทะเบียนรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม ให้ถือว่าความยินยอมของบุคคลผู้มีอำนาจให้ความยินยอมในการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมที่ยื่นตามมาตรา ๒๐ เป็นความยินยอมในการจดทะเบียน

^๕ มาตรา ๒๒ การจดทะเบียนรับบุตรบุญธรรม ให้ผู้รับบุตรบุญธรรมและบุตรบุญธรรมเป็นผู้ร้องขอ

ให้นายทะเบียนรับจดทะเบียนต่อเมื่อทั้งสองฝ่ายให้ถ้อยคำว่าได้ปฏิบัติตามเงื่อนไขแห่งกฎหมายในเรื่องรับบุตรบุญธรรมดังที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์แล้ว ถ้าปรากฏต่อนายทะเบียนว่าการมิได้เป็นไปตามเงื่อนไขที่ว่านั้น หรือถ้อยคำที่ได้ให้ไว้ไม่เป็นความจริง ห้ามมิให้รับจดทะเบียน

เด็กเป็นบุตรบุญธรรม จะต้องยื่นคำขอตามแบบ คร. ๑๓ ทำยกกฎกระทรวงมหาดไทยออกตามความในพระราชบัญญัติจดทะเบียนครอบครัว พุทธศักราช ๒๔๗๘ ซึ่งจะต้องมีหนังสือแสดงความยินยอมของผู้มีอำนาจให้ความยินยอมด้วย แต่เนื่องจากมาตรา ๒๗ วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม พ.ศ. ๒๕๒๒ ได้บัญญัติไว้ชัดเจนว่า “เพื่อประโยชน์ในการดำเนินการจดทะเบียนรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม ให้ถือว่าความยินยอมของบุคคลผู้มีอำนาจให้ความยินยอมในการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมที่ยื่นตามมาตรา ๒๐ เป็นความยินยอมในการจดทะเบียน” ดังนั้น ในการจดทะเบียนรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมตามมาตรา ๒๒ แห่งพระราชบัญญัติจดทะเบียนครอบครัว พุทธศักราช ๒๔๗๘ ผู้มีอำนาจให้ความยินยอม จึงไม่จำเป็นต้องไปให้ความยินยอมอีก เพราะตามมาตรา ๒๗ วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม พ.ศ. ๒๕๒๒ ได้บัญญัติให้ถือว่าความยินยอมที่ให้ไว้ขณะที่ยื่นคำขอรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมตามมาตรา ๒๐ เป็นการให้ความยินยอมในการจดทะเบียนด้วยแล้ว นอกจากนี้ มาตรา ๓ แห่งพระราชบัญญัติการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม พ.ศ. ๒๕๒๒ ซึ่งได้ตราขึ้นภายหลังพระราชบัญญัติจดทะเบียนครอบครัว พุทธศักราช ๒๔๗๘ ยังได้บัญญัติว่า “บรรดาบทกฎหมาย กฎ และข้อบังคับอื่นในส่วนที่บัญญัติไว้แล้วในพระราชบัญญัตินี้ หรือซึ่งขัดหรือแย้งกับบทแห่งพระราชบัญญัตินี้ ให้ใช้พระราชบัญญัตินี้แทน” เมื่อมาตรา ๒๗ วรรคสองแห่งพระราชบัญญัติการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม พ.ศ. ๒๕๒๒ ได้บัญญัติวิธีการให้ความยินยอมในการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมไว้โดยเฉพาะแล้วก็ต้องปฏิบัติให้เป็นไปตามมาตรา ๒๗ แห่งพระราชบัญญัติการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม พ.ศ. ๒๕๒๒ ซึ่งเป็นกฎหมายเฉพาะในเรื่องการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม

(ลงชื่อ) อมร จันทรสมบูรณ์

(นายอมร จันทรสมบูรณ์)

เลขาธิการคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

มีนาคม ๒๕๖๖

ถ้านายทะเบียนไม่ยอมรับจดทะเบียนการรับบุตรบุญธรรม ผู้ร้องขอจดทะเบียนฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดจะยื่นคำร้องต่อศาลก็ได้โดยไม่ต้องเสียค่าธรรมเนียมศาลเมื่อศาลได้สวนได้ความว่าการได้เป็นไปตามเงื่อนไขแห่งกฎหมายแล้ว ก็ให้ศาลมีคำสั่งไปให้รับจดทะเบียน